

Regelink
Ecologie & Landschap

Ecologische quickscan

Bomen Richard Holkade, Haarlem

In het kader van natuurwetgeving

CONCEPT

Colofon

Veldwerk en foto's	A. Hoffmann
Tekst en samenstelling	A. Clements
In opdracht van	Gemeente Haarlem
Naam opdrachtgever	P. van Markensteijn
Rapportnummer	RA16393-01
Status rapport	Concept
Datum oplevering rapport	14 oktober 2016
Aantal pagina's	18
Collegiale toets	A. Hoffmann
Wijze van citeren	Clements, A., 2016. Ecologische quickscan Bomen Richard Holkade, Haarlem. In het kader van natuurwetgeving. Rapport RA16393-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel	4
1.3 Leeswijzer	4
2. Wet- en regelgeving	5
2.1 Flora- en faunawet	5
2.2 Bescherming van gebieden	8
3. Werkwijze	9
4. Omschrijving plangebied	10
5. Resultaten beschermde soorten	11
5.1 Bomen met jaarrond beschermde vogelnesten	11
5.2 Bomen met voor vogels geschikte holtes	11
5.3 Bomen met nesten van eekhoorns	11
5.4 Bomen met mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen	11
5.5 Bomen met potentiële functie als vliegroute voor vleermuizen	11
5.6 Bomen met potentiële functie als foerageergebied voor vleermuizen	12
6. Ingreep	13
7. Toetsing aan wet- en regelgeving	14
7.1 Vogels	14
7.2 Eekhoorns	14
7.3 Vleermuizen	14
8. Conclusies	15
9. Bronnen	16
9.1 Literatuur	16
9.2 Websites	16
Bijlage 1. Foto-impressie plangebied	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 2. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	17

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Haarlem is voornemens om aan de Richard Holkade zes bomen te kappen.

Omdat bomen onder andere kunnen fungeren als vaste rust- en/of verblijfplaats voor meerdere door de Flora- en faunawet beschermde soorten is het noodzakelijk om voorafgaande aan de kap na te gaan of deze vaste rust- en/of verblijfplaatsen of andere functies (in potentie) aanwezig zijn.

1.2 Doel

Door middel van deze quickscan worden de volgende vragen beantwoord:

- Bevatten de te kappen bomen nesten van vogels waarvan het nest jaarrond is beschermd?
- Bevatten de te kappen bomen voor vogels geschikte holtes?
- Bevatten de te kappen bomen nesten van vroeg in het seizoen broedende soorten zoals de ekster?
- Bevatten de te kappen bomen nesten van eekhoorns?
- Bevatten de te kappen bomen scheuren, holtes of losse stukken schors waarin of waarachter vleermuizen mogelijk een vaste rust- en/of verblijfplaats hebben?
- Vormen de bomen in potentie een (onderdeel van een) essentieel foerageergebied voor vleermuizen?
- Zijn er nog andere punten van aandacht voor de uitvoering van de werkzaamheden?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de relevante wet- en regelgeving toegelicht. In hoofdstuk 3 worden werkwijze en inspanning beschreven, en in hoofdstuk 4 volgt een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van de flora- en fauna-inventarisatie gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 6 omschreven. In hoofdstuk 7 worden vervolgens de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de (potentiële) flora en fauna en getoetst aan de Flora- en faunawet. In hoofdstuk 8 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen. Tevens is een korte bronnenlijst opgenomen (hoofdstuk 9).

2. Wet- en regelgeving

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij'-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

2.1.1 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepalingen die relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

2.1.2 Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)

Op 23 februari 2005 is de AMvB art. 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AMvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw,
- bestendig gebruik,
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Soorten opgenomen in Tabel 1 zijn licht beschermd. Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van bovengenoemde categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

Soorten opgenomen in Tabel 2 zijn zwaar beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten opgenomen in Tabel 3 zijn strikt beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en die negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten,

- bescherming van flora en fauna,
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (Bijlage 1). Het betreft dan vogels die in de volgende categorieën vallen:

- vogels die het gehele jaar door gebruikmaken van hun nestlocatie als vaste rust- en/ of verblijfplaats,
- koloniebroeders die erg honkvast zijn en sterk afhankelijk zijn van bebouwing of specifiek biotoop,
- niet koloniebroeders die erg honkvast zijn en sterk afhankelijk zijn van bebouwing of specifiek biotoop,
- vogels die jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruikmaken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Voor het aantasten van de functionaliteit van een jaarrond beschermd nest dient altijd een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna,
- veiligheid van het luchtverkeer,
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Naast de bovenstaande vier categorieën is er ook nog een vijfde categorie. Van deze vogels wenst Bevoegd Gezag een inventarisatie of inschatting van de nestmogelijkheden in de nabijheid. Ontbreken deze, dan dient de initiatiefnemer passende maatregelen te nemen en/of een ontheffing aan te vragen.

2.1.3 Gedragcodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten uit Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op: <https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>.

2.2 Bescherming van gebieden

2.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland is de bescherming van natuurgebieden en de daarin voorkomende natuurwaarden geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998. Onder deze wetgeving vallen zowel de Natura 2000-gebieden als de Beschermde Natuurmonumenten. Natura 2000-gebieden zijn gebieden die aangewezen zijn op grond van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn of beide. Zowel Natura 2000-gebieden als Beschermde Natuurmonumenten zijn geselecteerd en als te beschermen gebieden aangewezen op grond van in deze gebieden voorkomende bijzondere natuurwaarden. Deze natuurwaarden mogen niet worden aangetast. De provincie is het bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998. Voor meer informatie over de Natuurbeschermingswet 1998 en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natura-2000>.

2.2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het Bevoegd Gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

3. Werkwijze

De volgende methoden werden bij het onderzoek gebruikt:

1. Op 23 september 2016 werd het plangebied door A. Hoffmann bezocht. Tijdens het veldbezoek werden de volgende instrumenten gebruikt:
 - verrekijker;
 - zaklamp;
 - fotocamera.
2. Op de locatie werden alle bomen op de door de gemeente aangeleverde kaarten gecontroleerd op de aanwezigheid van:
 - oude vogelnesten;
 - functionele vogelnesten;
 - sporen die wijzen op de aanwezigheid van vogels met jaarrond beschermde nesten;
 - eekhoornnesten;
 - voor vogels geschikte holtes;
 - voor vleermuizen geschikte holtes;
 - voor vleermuizen geschikte scheuren, kieren en losse stukken schors.
3. Er werd beoordeeld of de bomen een functie kunnen vervullen als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen.
4. De mogelijke negatieve effecten van het kappen werden vervolgens getoetst aan de Flora- en faunawet.

4.Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft enkele bomen in openbaar plantsoen aan de Richard Holkade te Haarlem, in de provincie Noord-Holland. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. In Figuur 2 is het plangebied gedetailleerd weergegeven.

Figuur 1 Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2016.

5. Resultaten beschermde soorten

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van de quickscan van de omcirkelde bomen in figuur 2. Het gaat om vier iepen (*Ulmus spec.*) (rood en oranje), drie zilversdoorns (*Acer saccharinum*) (blauw) en jonge aanplant (*Prunus spec.*) (groen).

Bomen met jaarrond beschermde vogelnesten

In geen van de gecontroleerde bomen werden jaarrond beschermde nesten van vogels aangetroffen.

Bomen met voor vogels geschikte holtes

In geen van de gecontroleerde bomen werden voor vogels geschikte holtes aangetroffen.

Figuur 2 Detailopname luchtfoto plangebied. De onderste boom in de oranje cirkel was tijdens het veldbezoek niet meer aanwezig. © Gemeente Haarlem, 2016.

Bomen met nesten van eekhoorns

In geen van de gecontroleerde bomen werden nesten van eekhoorns aangetroffen. In het Haarlemmerhout, ten westen van de Zuider Buiten Spaarne is een populatie eekhoorns aanwezig. Het plangebied ligt ten oosten van de Zuider Buiten Spaarne. Deze watergang vormt een belangrijke barrière voor eekhoorns. Naast het ontbreken van nesten is het daarom zeer onwaarschijnlijk dat het plangebied een functie heeft voor eekhoorns.

Bomen met mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen

In geen van de gecontroleerde bomen werden mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Bomen met potentiële functie als vliegroute voor vleermuizen

De bomen staan meest verspreid, en vormen geen potentieel onderdeel van een vliegroute.

Bomen met potentiële functie als foerageergebied voor vleermuizen

Van geen van de gecontroleerde bomen wordt verwacht dat deze deel uitmaken van een essentieel foerageergebied voor vleermuizen. Het aangrenzende oostelijke deel van de groene zone bevat meer bomen en grenst aan een watergang. Deze combinatie maakt het oostelijk deel tot een meer geschikt foerageergebied dan het onderhavige plangebied.

6. Ingreep

Gemeente Haarlem is voornemens om de bomen te kappen.

7.Toetsing aan wet- en regelgeving

Op grond van de resultaten van het veldbezoek, het literatuuronderzoek en de te verwachten effecten van de ingreep is een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. Uit deze toetsing volgt welke negatieve effecten verwacht kunnen worden en welke soorten daarbij betrokken zijn.

7.1 Vogels

Uit de resultaten blijkt dat in de bomen geen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn. De kap van de bomen heeft dan ook geen negatief effect op vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. De bomen en struiken kunnen wel door vogels gebruikt worden om te broeden, de nesten van deze vogels zijn alleen tijdens het broeden beschermd. Om overtreding van de flora- en faunawet te voorkomen is het noodzakelijk te werken buiten de periode wanneer vogels broeden. Globaal genomen is de beste periode om te kappen 1 september – 15 februari.

7.2 Eekhoorns

In geen van de gecontroleerde bomen werden nesten van eekhoorns aangetroffen. Door het kappen van de bomen is er geen negatief effect op nesten van eekhoorns, waarmee een overtreding van de flora en faunawet ten aanzien van eekhoorns niet aan de orde is.

7.3 Vleermuizen

In geen van de gecontroleerde bomen werden mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. De bomen maken naar verwachting geen onderdeel uit van een vliegroute. Omdat er buiten het plangebied betere condities aanwezig zijn voor een vliegroute, vormen de bomen geen essentiële vliegroute. Gelet op het kleine aantal bomen, het aanbod aan alternatieve gelijkwaardige bomen vormt de bomenrij geen essentieel foerageergebied.

8. Conclusies

- In de bomen zijn geen jaarrond beschermde nesten aanwezig,
- In de bomen zijn geen nesten van eekhoorn aanwezig,
- De bomen zijn ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen,
- Er zijn voldoende alternatieven in de omgeving voor overige functies voor vleermuizen,
- Er zijn geen potenties voor (functies van) overige beschermde soorten,
- De bomen kunnen zonder overtreding van de flora- en faunawet gekapt worden buiten het broedseizoen van vogels.

9. Bronnen

9.1 Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion Natuur.

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Rapport, Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman, 2011. Cursus vleermuizen en planologie. Cursusmap, Zoogdierverseniging.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html>] (06-04-2014)].

9.2 Websites

www.verspreidingsatlas.nl

www.zoogdierverseniging.nl

Bijlage 1. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Het Ministerie van LNV (nu: EZ) heeft in augustus 2009 de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn aangepast. Met ingang van 26 augustus 2009 geldt een jaarronde bescherming van nestplaatsen van de categorie 1 – 4 soorten:

- boomvalk (*Falco subbuteo*)
- buizerd (*Buteo buteo*)
- gierzwaluw (*Apus apus*)
- grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*)
- havik (*Accipiter gentilis*)
- huismus (*Passer domesticus*)
- kerkuil (*Tyto alba*)
- oehoe (*Bubo bubo*)
- ooievaar (*Ciconia ciconia*)
- ransuil (*Asio otus*)
- roek (*Corvus frugilegus*)
- slechtvalk (*Falco peregrinus*)
- sperwer (*Accipiter nisus*)
- steenuil (*Athene noctua*)
- wespandief (*Pernis apivorus*)
- zwarte wouw (*Milvus migrans*).

Meer informatie over deze lijst en de bescherming van nestplaatsen van vogels door de Flora- en faunawet is te vinden op de website van het ministerie van EZ.

Bijlage 2. Foto's plangebied

Figuur 3 In geen van de te kappen bomen werden nesten van eekhoorn aangetroffen.

Figuur 4 In geen van de te kappen bomen zijn holtes of loszittende bast aanwezig, waardoor er geen verblijfplaatsen van vleermuizen worden verwacht